

خبر

رهبر معظم انقلاب:

حوزه می تواند همه نیازهای نظام و جامعه اسلامی را برآورده کند

طلبه بی اعتقاد به انقلاب به درد کشور نمی خورد

رهبر معظم انقلاب تأکید کردند: طلبه ما، استاد ما، فاضل ما، عالِم ما، مرجع ما اگر چنانچه معتقد به این تحول عظیمی که اسمش انقلاب است، بود، به درد این کشور خواهد خورد و اگر معتقد به این نبود، به درد کشور و جمهوری اسلامی نمی‌خورد. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، متن سخنان رهبر معظم انقلاب در دیدار اعضای مؤسسه عالی فقه و علوم اسلامی را که روز ۱۳ اسفندماه برگزار شده به شرح زیر منتشر کرده است؛

بسم الله الرّحمن الرّحیم

و الحمدلله ربّ العالمین والصّلاة والسّلام علی سیّدنا و نبیّنا ابی القاسم المصطفی محمّد و علی آله الاطیبین الاطهرین المنتجبین سیّما بقیّة الله فی الارضین.

خیلی خوش‌آمدید آقایان محترم، برادران عزیز، جناب آقای صدر، آقایان اساتید، آقایان طلاب و خانم‌ها که تشریف آوردید. این جلسه، جلسه بسیار خوب و با نشاطی است؛ هم فرمایشات آقای صدر، فرمایشات مفیدی بود و سنجیده و حساب‌شده بود، هم بیانات خیلی خوبی که این برادر عزیزمان، فرزند عزیزمان، [این] طلبه محترم از قول طلاب بیان کردند، فرمایشات خوبی بود. البته سؤالات را بنده لازم نیست جواب بدهم، اینها را از خود آقایانی که مسئولین مؤسسه هستند باید سؤال کنید، بنشینند پاسخگویی کنند، بگویند. بله، دعا خواستید، حتماً دعا می‌کنم، یقیناً ان‌شاءالله دعا می‌کنم. در مورد خانواده‌ها - که هم در بیانات آقای صدر بود، هم این جوان عزیز بیان کردند - بله بنده هم به این نکته توجه دارم که نقش همسران و خانواده‌ها در موفقیت‌های مردان خیلی زیاد است؛ این را ما به تجربه هم دریافته‌ایم و اگر چنانچه همسر انسان، همراه و همگام و هم‌هدف و هم‌سنگر باشد، پیشرفت خیلی سرعت خواهد گرفت، این [نقش] هست؛ لکن همه مسائل خانواده و خانوادگی مسائل عقلانی نیست که حالا با این استدلال همه قانع بشوند، همه قبول کنند؛ یک مقداری از آن مسائل عاطفی است، مسائل واقعی است، مسائل زندگی است. اینکه آقای صدر فرمودند «طلبه ساعت ۶ صبح از خانه بیرون می‌آید، ساعت ۹ شب برمی‌گردد»، خب بنده اصلاً با یک چنین چیزی مخالفم. چرا ۶ صبح؟ ۱۰ ساعت شما برای طلبه یا استاد وقت گذاشتید که کار کنند که البته زمان زیادی است [این] ۱۰ ساعت؛ حالا بالاخره برنامه شما این است، بنده هم که طبعاً در جزئیات برنامه دخالتی نمی‌کنم اما از ۶ صبح تا ۹ شب ۱۵ ساعت است، نه ۱۰ ساعت! چرا؟ آقایان می‌آیند درس‌شان را می‌خوانند، کارشان را می‌کنند، احیاناً یک ذره گعده‌شان را می‌کنند، بعد یک مجلس روضه‌ای هست می‌روند؛ لزومی ندارد، نه. به خانواده‌ها باید برسید؛ همسر شما نیاز به حضور شما دارد؛ این مهم است. البته حضور به معنای این نیست که همه‌اش بروید در خانه بنشینید؛ آن [جور] هم همسرتان قطعاً راضی نیست و دلزده می‌شود، می‌گوید چرا سرِ کار نمی‌روند؛ اما اینکه پیدا نباشید، نه، این خوب نیست، این مناسب نیست. البته برهه‌ای از زندگی خود بنده که دارم این را به شما عرض می کنم، با همان شکلی گذشته که حالا می‌گویم مخالفم با آن! یعنی این جوری بوده. اوایل انقلاب بنده صبح از خانه می‌رفتم بیرون در حالی که همه بچه‌ها خواب بودند؛ شب هم برمی‌گشتم خانه، در حالی که همه بچه‌ها خواب بودند. یعنی واقعاً جوری بود [که نمی‌شد]؛ منتها آنجا غیر از این نمی‌شد، اصلاً امکان نداشت، به قول معروف فرصت سر خاراندن هم واقعاً نداشتیم؛ لکن شما که حالا در وضع عادی الحمدلله زندگی می‌کنید و استقرار دارید، به خانواده‌ها برسید. خانم‌ها هم البته باید اشتغالات داشته باشند؛ بهترین اشتغال هم اشتغال علمی است. شنیدم که بعضی از خانم‌ها، دختران، در مجموعه‌های طلبگی بانوان شرکت دارند؛ خوب است که بالاخره مشغول کار و علم و بحث و مانند اینها باشند؛ خیلی خوب است.

راجع به مسأله این مؤسسه عالی فقه، خب ما ادعا نداریم که این تنها نقطه‌ای است که در قم دارد فعالیت می‌کند، نه؛ الحمدلله همان طور که اشاره کردید، نقاط گوناگونی هستند که همه مشغول کارند؛ شروع این کار هم ناشی از یک احساس [مسئولیت بود]؛ خب الحمدلله جناب آقای صدر با شایستگی کامل، شانه‌شان را زیر این بار داده‌اند و به طور جدی مشغول به این کار شده‌اند؛ انگیزه این کار به خاطر نگاه و توجه به اهمیت حوزه و ظرفیت‌های فراوان و بی‌شمار استفاده نشده از حوزه و اقتضای نظام جمهوری اسلامی نسبت به استفاده از این ظرفیت‌ها بود.

یک طرف قضیه یک نظام اسلامی است که اقتصاد هست - حالا اقتصاد را مثال زدند - حکومت هست، فرهنگ هست، دانش روز هست، فناوری‌های جدید عالَم هست، ارتباطات گوناگون اجتماعی هست، سبک زندگی هست؛ دائم تفکرات و نظرهای جدیدی که در زندگی اثر می‌گذارند، دارد در دنیا به وجود می‌آید و صادر می‌شود؛ اینها هست. ما یک نظامی داریم با این پدیده‌ها و با این حوادثی که پیرامونش و در درونش وجود دارد؛ این [نظام] باید اداره بشود با اسلام، با فکر اسلامی. فکر اسلامی در جنبه عملی، همان فقه اسلام است؛ البته بنده با فلسفه خواندن، نه فقط مخالف نیستم بلکه کاملاً تأیید می‌کنم، فلسفه هم لازم است؛ حالا چه جوری داخل برنامه‌های شما بشود، آنها به برنامه‌ریزی مدیران محترم آنجا بستگی دارد؛ لکن فلسفه خوب است، لازم است، نه اینکه فقط خوب است؛ لازم است؛ در این تردیدی نیست؛ لکن آنچه زندگی را اداره می‌کند، عملاً فقه ما است؛ علت هم این است که فلسفه اسلامی در طول زمان امتداد عملی نداشته؛ یعنی این حکمت نظری ما به حکمت عملی امتداد پیدا نکرده؛ در حالی که فلسفه‌های غربی که از لحاظ نفْس فلسفه بودن خیلی کم محتواتر و ضعیف‌تر از فلسفه اسلامی هستند، امتداد عملیاتی دارند؛ یعنی اگر چنانچه شماها مثلاً فرض کنید که فلسفه کانت یا هگل یا مارکس را معتقد باشید، در مورد حکومت نظر دارید، در مورد فرد نظر دارید، در مورد ارتباطات اجتماعی نظر دارید؛ اما [اینکه] اقتضای فلسفه ملاصدرا یا فلسفه فرض بفرمایید که ابن‌سینا یا دیگری در حکومت یا در فلان [مسأله] چیست، چیزی برای ما روشن نشده؛ نه اینکه ندارد، قطعاً دارد؛ سفارش من به متفلسفین و فعالان فلسفه همیشه این بوده که این امتداد را پیدا کنند؛ چون معتقدم اثر دارد؛ این امتداد وجود دارد اما خب روی آن کار نشده؛ بنابراین فعلاً آنچه می‌تواند جامعه را اداره کند، فقه ما است؛ خب پس این اقتضای بیرونی و نیاز بیرونی، این هم حوزه.

عرض کردیم، حوزه علمیه یک ظرفیت‌های بی‌شماری دارد؛ حقیقتاً ظرفیت‌های بی‌شماری دارد. این دقت‌هایی که انسان در مباحث فقهی و در مسائل کم‌اهمیت در بین فقها مشاهده می‌کند - که از لحاظ عملی و از لحاظ جایگاهش در مجموعه احکام اسلامی خیلی چیز مهمی نیست - واقعاً شگفت‌آور است؛ یعنی این جور [دقت‌های] عمیق و ریزبین و ژرف‌نگر، در کارهای فقهی ما و در علمای ما وجود دارد؛ خب این خیلی ظرفیت مهمی است، این خیلی چیز مهمی است.

ادامه در صفحه ۶

در گفت و گو با سفیر سابق ایران در بغداد ارزیابی شد

پیام های سفر روحانی به عراق

مریم سالاری
خبرنگار دیپلماسی

پرویز اسماعیلی، معاون ارتباطات و اطلاع‌رسانی دفتر رئیس جمهوری دیروز خبر داد که رئیس جمهوری روز دوشنبه سفر سه روزه خود را به بغداد آغاز می‌کند و در بدو ورود مذاکرات دوجانبه‌ای با رئیس جمهوری و نخست وزیر عراق درخصوص روابط فیمابین و همکاری‌های منطقه‌ای دو کشور خواهد داشت. به گفته وی، جلسه با رئیس و نمایندگان مجلس عراق، شرکت در همایش تجاری با حضور بخش‌های دولتی و خصوصی ایران و عراق و همچنین دیدار با سایر مسئولان بلندپایه عراقی و برخی نخبگان، گروه‌های سیاسی و اجتماعی این کشور را از دیگر برنامه‌های روحانی در سفر به عراق برشمرد. اسماعیلی همچنین از دیدار رئیس جمهوری با حضرت آیت‌الله سیستانی از مراجع عظام تقلید و زیارت عتبات عالیات در این سفر خبر داد.

با حسن دانایی فرد، سفیر سابق ایران در بغداد پیرامون ابعاد و موضوعات در دستور کار مقام‌های بلندپایه دو کشور گفت‌وگو کردیم...

■ آقای روحانی برای نخستین بار در دوره ریاست جمهوری‌شان به عراق سفر می کنند این سفر در مقطع کنونی تحولات جاری منطقه و مناسبات دوجانبه از چه منظر حائز اهمیت است؟

سفر آقای روحانی به عراق در شرایط حساس کنونی که امریکایی‌ها فشار مضاعفی را بر این کشور برای قطع رابطه با ایران وارد کرده‌اند، به معنای دوستی، همکاری و همراهی با ایران است و از طرفی هم یکی از پیام‌های این سفر، تداوم و گسترش همکاری‌های میان ایران و عراق در حوزه‌های مختلف است. این سفر که چندی است رسانه‌ای شده و برنامه‌ها و دستور کار مشخصی دارد و با دعوت مقام‌های عراقی صورت گرفته است کمی بعد از سفر مخفیانه رئیس جمهوری امریکا به عراق صورت می‌گیرد. جایی که دونالد ترامپ می‌گوید امریکا در عراق ۷ هزار میلیارد دلار هزینه کرده است اما باید قاچاقی و مخفیانه و با خاموش کردن چراغ‌های هواپیما وارد این کشور شود. قطعاً شکل متفاوت انجام سفر دو رئیس جمهوری به عراق در بطن خود پیام‌های بسیاری دارد.

■ عراق در مناسبات همسایگی و منطقه‌ای، کشور مهمی برای جمهوری اسلامی به شمار می‌آید چرا آقای روحانی به رغم این پیوندهای نزدیک تاکنون به عراق سفر نکرده است؟

دلیل انجام نشدن این سفر بیش از آنکه به دلایل سیاسی مرتبط باشد به مسائل امنیتی و اجرایی باز می‌گردد. عراق تا سال ۲۰۱۷ به شدت درگیر مسائل مبارزه با داعش و جریان تروریسم بود و به همین دلیل رفت و آمد مقام‌های عالی رتبه ایران به عراق در کمترین تعداد خود انجام شده است. این در حالی است که دو طرف همکاری‌های بسیار تعیین کننده‌ای در مسیر مبارزه با تروریسم داشته و جمهوری اسلامی به نوعی دوست و مشاور عراق در مبارزه با داعش بوده است. با این حال در آخرین سال دوره اول ریاست جمهوری آقای روحانی مقدمات این سفر فراهم شد اما به دلیل بروز مشکلات اجرایی محقق نشد و مقرر شده که این سفر در زمان دیگری صورت گیرد. وقتی آقای برهم صالح، رئیس جمهوری عراق به ایران سفر کرد به طور رسمی از آقای روحانی برای سفر به عراق دعوت کرد و همچنین آقای عادل عبدالمهدی، نخست وزیر عراق هم جداگانه از آقای روحانی دعوت کردند.

■ روی کار آمدن دولت جدید در عراق و حضور کسانی چون برهم صالح در جایگاه ریاست جمهوری و عادل عبدالمهدی به عنوان نخست وزیر عراق که به نظر رویه‌ای متفاوت از دولت‌های پیشین را در دستور کار خود دارند، در انجام سفر روحانی و حتی سفرهای اعضای کابینه چه اندازه تأثیرگذار بوده است؟

اراده انجام این سفر تا پیش از این هم وجود داشته و قبلاً آقای العبادی هم از آقای روحانی دعوت کرده بود اما به هر حال سوای مشکلاتی که اشاره داشتم، پیرامون انجام این سفر وجود داشت، قطعاً سوگیری دولت‌ها در هر دو کشور در بروز یک رویداد دیپلماتیک حائز اهمیت است. به نظر می‌رسد عزم نزدیک کردن این مناسبات در دولت فعلی عراق و همچنین دولت کنونی ایران وجود دارد و این سفر در چنین شرایطی انجام می‌شود. اما از سویی هم روی کار آمدن دولت جدید در عراق و رویه دولت آقای روحانی در این روند مؤثرند. دولت فعلی عراق و دولت فعلی در ایران هر دو این عزم را دارند که این روند را تقویت کنند و توسعه دهند.

مهر

■ مناسبات اقتصادی دو کشور را در مقطع کنونی چگونه ارزیابی می کنید؟ آیا سفر آقای روحانی می‌تواند در تعمیق روند این مراودات تجاری تأثیرگذار باشد؟

روابط ایران و عراق یک رابطه ممتاز و متمایزی است. دو کشور هزار و ۴۰۰ کیلومتر مرز مشترک دارند و سالانه بیش از ۶ میلیون زائر از هر دو کشور به طور متقابل رفت و آمد دارند.

روابط اقتصادی دو کشور علی رغم فشارهای امریکایی‌ها و بعضی از کشورهای منطقه در سطح بسیار خوبی جریان دارد. اما با حکمت و درایتی که رهبران عراقی دارند شاهد هستیم که ایران رتبه نخست طرف تجاری عراق در سال ۲۰۱۸ شده است. در طول ۱۱ ماه گذشته هم بیشترین حجم صادرات کشور ما به کشور عراق بوده و رشد ۳۳ درصدی نسبت به سال گذشته داشته است. روابط فرهنگی و سیاسی و همکاری‌های حقوقی‌ای که در سطح منطقه و جهان میان تهران و بغداد و در مجامع عمومی جریان دارد، از جمله عواملی است که سفر رئیس جمهوری را به عراق توجیه می‌کنند. در واقع روند روابط بین ایران و جمهوری عراق یک روند مثبت سازنده و پیش رونده است. امسال که در پانزدهمین سال بعد از سقوط صدام هستیم شاهد افزایش حجم روابط اقتصادی هستیم و در طول سال‌های گذشته نیز هیچ وقت کاهش همکاری‌های اقتصادی با عراق نداشتیم و به نظر می‌رسد بعد از این سفر حجم روابط دو کشور افزایش قابل ملاحظه‌ای خواهد داشت و ما در سال ۹۸ هم این روند موجود را ادامه دهیم.

■ عراق برای ایران اکنون به یکی از نقاط کانونی تلاش‌های دیپلماتیک ایالات متحده امریکا بدل شده است تا بتواند از طریق آن دایره فشارهای خود را بر ایران افزایش دهد آیا این مسأله یکی از محورهای اصلی گفت‌وگوی سران تهران و بغداد خواهد بود؟

قطعاً توسعه روابط در زمینه‌های مختلف اعم از اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، هنری و توریسم که امروز متنوع و متعدد است در دستور کار اصلی کار مذاکرات است و انتظار داریم بعد از این سفر حجم روابط ما افزایش پیدا کند. سال‌ها مراوده نزدیک دو طرف همواره با فشار مقام‌های امریکایی همراه بوده است. حتی در دولت اوباما و زمانی که مذاکرات هسته‌ای نیز جریان داشت، این فشارها بر عراق جهت محدود کردن و یا توقف رابطه با ایران وجود داشت. خب این فشارها بعد از روی کار آمدن ترامپ و خروج از برجام دوچندان شد اما در صحنه عملی، تدبیر و خواست رهبران و دولت عراق مانع از به ثمر رسیدن این فشارها شد. مقام‌های بغداد به مصلحت خود نمی‌دانند که با امریکا علیه جمهوری اسلامی به عنوان کشوری که با آن دارای هزار و ۴۰۰ کیلومتر مرز مشترک هستند و در تمام مراحل و مقاطع سخت از جمله در مبارزه با تروریسم عراق را همراهی کرده، شریک شوند. کشوری که حدود سه میلیون زائر سالانه از آن به عراق سفر می‌کند و از اصلی‌ترین کشورهای تأمین کننده انرژی در زمینه برق و گاز است. مقام‌های بغداد ذیل چنین مصلحت‌هایی عزم مواجهه با فشارهای امریکا علیه ایران را دارند.

■ مقدماتی که از سوی دولت و جریان‌های سیاسی عراق برای سفر آقای روحانی به این کشور تدارک دیده شده است حاوی چه پیامی برای امریکاست؟

چنان که اشاره کردم، سفر آقای روحانی به عراق بعد از سفر مخفیانه رئیس جمهوری امریکا به این کشور صورت می‌گیرد. سفری که دولتمردان امریکایی نگران تأمین امنیت‌شان بودند و عملاً با جواب رد مقام‌های عراقی برای انجام ملاقات در این کشور روبه‌رو شدند. این در حالی است که وقتی مسئولان جمهوری اسلامی در سطوح مختلف به عراق سفر می‌کنند با آغوش باز مورد استقبال احزاب و رهبران سیاسی و مقام‌های عالی عراقی قرار می‌گیرند و بسیار شفاف گفت‌وگو می‌کنند. این سفرها یک الی دوساعته هم نیست برخی اوقات تا ۳ الی ۴ روز طول می‌کشد. چنان که شاهد بودیم سفر اخیر دکتر ظریف به عراق ۶ روز طول کشید و به جاهای مختلف رفتند و با افراد مختلف دیدار کردند خب خود همین سفرها حاوی پیام به امریکاست که در مقایسه با جمهوری اسلامی چه جایگاهی در این کشور دارند. مخاطبان عرصه بین الملل هم با مقایسه چنین سفرهایی می‌توانند قضاوت کنند که روابط دو کشور در چه جایگاهی قرار دارد و چه پیامی به منطقه و عرصه بین‌الملل می‌دهد.

■ یکی از ابعاد همکاری‌های مهم ایران و عراق در حوزه امنیتی است از جمله کمک‌های ایران به دولت عراق در مواجهه با جریان تروریسم و رویارویی با اقدامات پیدا و پنهان امریکا در این کشور... در چنین فضایی سمت و سوی همکاری‌های امنیتی تهران و بغداد به کجا خواهد رفت؟

چشم‌انداز روابط ایران و عراق چه در میان مدت و چه بلندمدت بسیار روشن است. قطعاً جمهوری اسلامی با توجه به رویکرد مبهم امریکایی‌ها در منطقه و در عراق نگرانی‌هایی نسبت به اقدامات این کشور دارند. امریکا و اسرائیل همچنان به دنبال برهم زدن امنیت منطقه از جمله امنیت عراق به عنوان یکی از کشورهای حوزه نفوذ ایران هستند و چنین اقداماتی می‌تواند برای ایران ایجاد نگرانی کند که همین مسأله هماهنگی و رایزنی مستمر مقام‌های دیپلماتیک و نظامی تهران و بغداد را ضروری می‌کند. موضوعی که بی تردید از محورهای اصلی گفت‌وگوی آقای روحانی و مقام‌های عراقی خواهد بود.

یوسفیان ملا، رئیس کمیسیون آیین‌نامه داخلی مجلس در گفت‌وگو با «ایران»:

مجلس نمی تواند دو شورای نگهبان داشته باشد

برخلاف محسن رضایی، معتقدم بودجه ۹۸ از کم ایرادترین و پاسخگوترین لوایح بودجه است

هیأت عالی نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام با طرح ایراداتی به مصوبه بودجه کل کشور، بر حضور خود در فرآیند قانونگذاری اصرار کرد.

روز گذشته عباسعلی کدخدایی، سخنگوی شورای نگهبان در نشست خبری که به تشریح گزارش آخرین وضعیت بررسی و رسیدگی این شورا پیرامون لایحه بودجه ۹۸ اختصاص داشت، از طرح ایراداتی از سوی هیأت عالی نظارت مجمع تشخیص مصلحت خبر داد و گفت که شورای نگهبان ایرادات مجمع را عیناً وفق بند ۲ اصل ۱۱۰ برای مجلس ارسال کرده است. محسن رضایی، دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز با انتشار متنی در شبکه‌های اجتماعی، برگزاری جلسه هیأت عالی نظارت برای بررسی انطباق و عدم مغایرت بودجه سال ۹۸ کشور با سیاست‌های کلی نظام به ریاست آیت‌الله آملی لاریجانی را تأیید کرد و به بیان انتقادات خود علیه لایحه بودجه پرداخت. رضایی در انتقاد خود به کلیت بودجه نوشت: «دولت و مجلس نزدیک به سه چهارم بودجه را در شرکت‌های دولتی بسته‌اند که در اختیار مدیران است. بخش اعظم بودجه عمومی هم در اختیار دولت قرار دارد. از این مقدار چیزی در حدود ۱۰ درصد عمرانی است. این بودجه هیچ تناسبی با شرایط تحریمی و جنگ اقتصادی ندارد؛ اولاً صرفه‌جویی در آن دیده نشده است ثانیاً مشارکت مردمی در آن ضعیف است ثالثاً کسری بودجه ۹۸ را نشان می‌دهد که دولت خود را به خواب زده است.»

ایرادات هیأت عالی نظارت مجمع درباره لایحه بودجه اگر چه به گفته علی اصغر یوسف نژاد، نایب رئیس کمیسیون تلفیق مجلس در جلسه دیروز کمیسیون مطرح شده و نمایندگان تلاش کردند نظر مجمع را نیز تأمین کنند؛ اما در واقع یادآور بحث اساسی است که از آبان ماه و در هنگامه بررسی لوایح پالرمو و اصلاح قانون مبارزه با پولشویی مطرح شد و به انتقاد همزمان مجلس و دولت از ورود هیأت عالی نظارت مجمع به فرآیند قانونگذاری پرداختند. در همین ارتباط گفت و گویی کوتاه داشتیم با عزت‌الله یوسفیان ملا رئیس کمیسیون تدوین آئین نامه داخلی مجلس که در ادامه می خوانید.

■ دیدگاه‌تان درباره بررسی ایرادات هیأت عالی نظارت مجمع نسبت به لایحه بودجه در کمیسیون تلفیق مجلس چیست؟ آیا از حیث روند قانونی بررسی لوایح برای این ایرادات وجاهت قانونی قائل هستید؟

تردیدی در این نیست که نظارت بر اجرای برنامه‌ها و سیاست‌های کلی نظام به مجمع تشخیص مصلحت نظام واگذار شده است. اما بحث بر سر نوع نظارت است. اگر آنچه نظر مجمع است قبل از نهایی شدن مصوبات مجلس به دست کمیسیون و صحن برسد، می‌تواند در دستور قرار گرفته و بررسی شود. اما اگر این نظرات بعد از مصوبه به مجلس ارسال شود تنها در صورتی به آن ترتیب اثر داده می‌شود که شورای نگهبان ایراد مطرح شده از سوی مجمع را به عنوان ایراد مصوبه مجلس اعلام کند. وقتی شورای نگهبان ایرادی را جهت بررسی و اقدام به مجلس اعلام می‌کند اما آن را در جلسه خود مطرح نکرده است ایراد صرفاً جهت عطف توجه مجلس است. مجلس نیز مصوباتی را که قبلاً داشته در صورتی تغییر می‌دهد که شورای نگهبان بر اساس نظرات مجمع به مصوبه مجلس ایراد گرفته باشد و در واقع نظر مجمع را در عداد استدلال‌های خود برای طرح ایراد یا ابهام قرار دهد.

■ یعنی معتقدید هیأت عالی نظارت مجمع صرفاً می‌تواند طرف مشورت شورای نگهبان باشد؟

بله، البته این هیأت می‌تواند طرف مشورت مجلس نیز باشد اما قبل از تصویب مصوبه و رأی نمایندگان. مجلس مصوبه خودش را تنها در صورت ایراد شورای نگهبان می‌تواند تغییر دهد؛ حالا خواه آن ایراد بر اساس نظر هیأت عالی نظارت مجمع باشد و خواه بر اساس نظر فقها و حقوقدانان خود شورای نگهبان.

■ در مورد لوایح پالرمو و قانون مبارزه با پولشویی که برای نخستین بار با طرح ایراداتی از سوی هیأت عالی نظارت مجمع به مجلس ارجاع شد برخی نمایندگان این انتقاد را مطرح کردند که چنین روندی به معنای مواجهه مجلس با دو شورای نگهبان و امری مخالف قانون اساسی است. این انتقاد را تا چه حد وارد می‌دانید؟

نظرم دقیقاً همین است که شما در سؤال مطرح کردید. اما یک وقتی یک طرح یا لایحه روی میز کمیسیون است و هنوز به آن رسیدگی نشده و نامه‌ای از مجمع می‌آید و نظراتی طرح می‌شود. ما حتماً آن نظرات را در کمیسیون مطرح می‌کنیم. این نظرات همانند نظرات مشورتی است که مرکز پژوهش‌های مجلس یا خود مجمع تشخیص مصلحت نظام مطرح می‌کنند. خاصه آنکه مجمع موظف است به نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام. حالا این نظرات یا در نظرات نمایندگان تأثیر می‌گذارد یا نمی‌گذارد. اما زمانی یک مصوبه در کمیسیون یا صحن تصویب شده است و ارسال شده است، به شورای محترم نگهبان و این شورا به آن ایراد گرفته است. شورای نگهبان به هر دلیل که ایراد بگیرد، مجلس نمی‌تواند بگوید که چرا و چگونه ایراد گرفته‌اید.

■ اما آقای کدخدایی گفته است که ایرادات هیأت عالی نظارت مجمع را جداگانه و عیناً به مجلس فرستاده است. صحبت این نیست که آن ایرادات را در نظر شورای نگهبان اثر داده باشند...

نمایندگان نمی‌توانند از مصوبه عدول کنند مگر آنکه شورای نگهبان همین ایرادات را رسماً به عنوان نظرات خودش به مجلس ارسال کند. در آن صورت مجلس یا ترتیب اثر می‌دهد یا بر نظر خودش اصرار می‌کند و لایحه را برای تصمیم‌گیری به مجمع تشخیص ارسال می‌کند. اینکه مصوبه‌ای صرف نامه و نظر هیأت نظارت مجمع تغییر کند، وفق قانون نیست. البته در هر صورت ما نظر هیأت را در کمیسیون و صحن قرائت و مطرح می‌کنیم.

■ نظرتان درباره موضع دبیر مجمع تشخیص مصلحت و اینکه گفته است این بودجه هیچ تناسبی با شرایط تحریمی و جنگ اقتصادی ندارد و گویا دولت خود را به خواب زده، چیست؟

تردیدی نیست که ساختار و ترکیب بودجه‌ریزی کشور باید تغییر پیدا کند. به همین تناسب در دولت آقای روحانی و با توجه به ریاست آقای نوبخت در سازمان برنامه و بودجه کشور هم تغییرات متعدد و مفیدی در نحوه تدوین بودجه اجرا شده است؛ از جمله جداکردن مصوبات تکراری بودجه و تدوین آن در قالب مقررات مالی دائمی دولت یا واقعی کردن ردیف‌های بودجه. اینکه آقای رضایی گفته است بودجه عمومی زیادی در اختیار شرکت‌های دولتی و دولت قرار گرفته، چندان مستدل و قابل قبول نیست. ۱۰ درصد بودجه کشور در اختیار دولت است تا بتواند آن را در جاهایی که مصلحت و ضرورت ایجاب می‌کند و خارج از ردیف هزینه کند. اختیار دولت در همین حد است و باقی بودجه بر اساس قانون تعیین شده است و دولت نمی‌تواند در آن تصرف کند اگر نه باید پاسخگوی دیوان محاسبات باشد. همچنین در پاسخ ایشان باید گفت که مگر می‌شود آب و گاز و برق و دیگر امکانات ضروری کشور را که در قالب شرکت‌های دولتی ارائه می‌شوند بدون اعتبار گذاشت. اتفاقاً برخلاف نظر ایشان باید بگویم که لایحه بودجه ۹۸ جزو کم ایرادترین، شفاف‌ترین و پاسخگوترین لوایح بودجه‌ای بوده که در سال‌های گذشته ارائه شده است.

انتقادپذیری
آیت‌الله هاشمی رفسنجانی

ادامه از صفحه اول

در حالی که نمی‌خواند اصلاً با موازین قانون و من این را نوشتم آنجا و این مقاله منتشر شد و برخی‌ها از دفتر رئیس جمهوری به من زنگ زدند و یادم نیست یکی از دوستان با بنده تماس گرفتند و گفتند شما مقاله‌ای نوشته‌اید راجع به مجمع و به نظر آقای رئیس جمهوری رسیده است و نمی‌دانم تحلیلش چی بوده و یک جوری حالت انتقادآمیز تقریباً بود و بعد آمد پشت تلفن و توضیح دادم نظر حقوقی ما است و به هر حال نوشته‌ایم و گفتند حالا یک وقتی را تعیین می‌کنیم که شما بیایید با آقای رئیس جمهوری ملاقات کنید و راجع به این صحبت کنید.

خوشبختانه همان طور که می‌گویم، آقای هاشمی یکی از خصوصیاتش این بود که هم تحمل داشت و هم منطقی بود بعدها ایشان صحبت کرده بود و گفته بود که دیگر مجمع قانونی را مستقیماً وضع نمی‌کند و اگر مواردی مصوبه ابتدایی مجمع باشد که حالت قانون داشته باشد جزو مواردی است که به عنوان معضل اسلام از سوی رهبری ارجاع می‌شود به مجمع و از آن بابت می‌آییم تصمیم می‌گیریم که طبق بند ۸ اصل ۱۱۰ قانون اساسی که حل معضل اسلام که در صورت عادی قابل حل نیست و از طریق رهبری حل می‌شود از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام و انصافاً هم در طول این سالیان من نمی‌دانم شاید دو، سه مورد بوده است که تحت این عنوان در زمان آقای هاشمی به مجمع و چیزی را تصویب کرده باشند و دیگر چیزی را حضوراً نداشتند و ایشان به قول فرموده خودشان هم تا آنجایی که من پیگیری می‌کردم عمل کرد و حالا دیگر که در جریان کارها نیستم.» در روزهای اخیر که مشغول آماده‌سازی نهایی خاطرات روزشمار سال ۱۳۷۵ آیت‌الله هاشمی رفسنجانی برای رونمایی و انتشار در نمایشگاه کتاب ۱۳۹۸ هستم در بخشی از خاطرات به موردی برخوردم که مرتبط با این خاطره دکتر مهرپور بود.

ایشان در خاطرات روز ششم اردیبهشت سال ۱۳۷۵ خود نوشته‌اند:

«مجمع تشخیص مصلحت نظام جلسه داشت. به دو دستور رسیدیم و هر دو را خارج از محدوده کار مجمع دانستیم.»

این عبارت کوتاه نشان می‌دهد که مدتی پس از انتشار مقاله یک حقوقدان در نشریه‌ای علمی در انتقاد از عملکرد مجمع تشخیص مصلحت نظام، رئیس جمهوری که عهده‌دار ریاست مجمع بوده‌اند، پس از مطالعه این انتقاد آن را پذیرفته و همان گونه که در خاطرات ایشان آمده است و حقوقدان منتقد نیز تصریح کرده است، عملکرد یکی از بالاترین نهادهای نظام جمهوری اسلامی را منطبق با قانون کرده است. عملگرایی آیت‌الله هاشمی رفسنجانی به حدی بوده است که حتی نیازی به گفت‌وگوی حضوری با نویسنده مقاله نیز احساس نکرده و این انتقاد را در عمل اعمال کرده است. این نمونه نشان می‌دهد که محوریت عقلانیت در سبک تصمیم‌گیری و عملکرد مسئولان تا چه اندازه می‌تواند قابلیت اصلاح‌پذیری و بهبود نگرش، ذهنیت و سطح کیفی تصمیمات آنها را فراهم سازد.